

Pocta M.H.L.

Magda Husáková-Lokvencová bola výnimočná žena. Doktorka práv, prvá slovenská režisérka, manželka Gustáva Husáka, intelektuálka, charizmatička a krásna žena a celkovo výnimočná osobnosť slovenskej kultúry. Osobnosť, na ktorú sa, žiaľ, tak, ako máme vo zvyku, pomaly zabúdalo. Našťastie, posledné desaťročie prinieslo intenzívne snahy o rozpamätanie sa na význam tejto neobyčajnej ženy. Ich výsledkom je jednak rozsiahla publikácia venovaná životu a tvorbe prvej slovenskej režisérky (str. 38-40), a jednak inscenácia s názvom *M.H.L.* Hneď na úvod treba povedať, že inscenácia *M.H.L.* je skutočnou poctou Magde Husákovovej. Po všetkých stránkach.

Magda Husáková-Lokvencová by mohla byť prvou slovenskou režisérkou aj tisíckrát, no keby jej život nebol bohatý na toľko dramatických udalostí, sotva by dnes mohla vzniknúť dokumentárna inscenácia takéhoto rozsahu a kvality. Avšak život, ktorý Husáková-

tri najzávažnejšie okruhy udalostí zo života postavy. Osobný a rodinný život Magdy Husákovovej-Lokvencovej, profesionálnu kariéru a politické zmeny, ktoré ovplyvňovali a nivočili obe oblasti jej života.

Daubnerová ako autorka textu má už skúsenosť s tvorbou textu fragmentárne poskladaného z viacerých informačných zdrojov. Jej text *Cely* vychádzal z komentárov, rozhovorov a súkromných denníkových záznamov francúzskej

výtvarníčky Louise Bourgeois. V prípade scenára k inscenácii *M.H.L.* zachádza Daubnerová ešte o kus ďalej. Na vytvorenie komplexného obrazu života Magdy Husákovovej-Lokvencovej využíva okrem súkromnej korešpondencie a rodinného archívu aj režijné poznámky, dobové kritiky a početné

dokumenty pochádzajúce z archívov Ústavu pamäti národa, Divadelného ústavu v Bratislave, Bezpečnostných složek v Prahe či Ústavu pro studium totalitárních režimů v Prahe. Daubnerová tak vytvorila text, ktorého hodnota je nielen vysoko umelecká, ale aj dokumentárna. Mimoriadne treba oceniť skutočnosť, že autorke sa spolu s dramaturgom Pavlom Grausom podarilo presne odhadnúť mieru pre vyváženosť v zachytení jednotlivých sfér jej života. Husákovú-Lokvencovú divákovi predstavujú ako režisérku, milujúcu ženu, manželku, ženu s jasne vyhranenými názormi na politiku, umenie i morálku, ako človeka, ktorý sa nedal zlomiť ani zverstvami dvoch režimov. Škoda len, že v inak výnimočnej mozaike takmer úplne absentuje motív materstva, ktorému sa Daubnerová venuje len náznakovo a okrajovo. Možno je táto skutočnosť výsledkom želaní rodiny Husákovcov. Tam, kde už končia osobné východiská, motivácie a túžby, a do hry vstupuje politika a jej „vyššia moc“, používa Daubne-

„Okrem projekcií z týždenníkov a okrem zvukových záznamov policajného sledovania a vyšetrovania sa tak na projekčnom plátne objavujú aj nákrasy z režijných kníh a číta sa osobná korešpondencia.“

Lokvencová žila, doba, ktorej bola svedkom, povolanie, ktoré si zvolila, ľudia, ktorí sa stali spoločníkmi jej života, ale aj samotný jej charakter, sú silnými podnetmi na tvorbu nových umeleckých foriem.

Monodráma autorky, režisérky a herečky Slávy Daubnerovej sa logicky sústreďuje na

M .H.L. S. Daubnerová

foto: S. Trnka

rová videoprojekciu alebo zvukové záznamy. Tieto formy javiskovej výpovede sa však neobmedzujú striktne len na dokreslenie politického vývoja, ale Daubnerová ich aplikuje napríklad aj ako demonštráciu umeleckého vývoja Lokvencovej. Okrem projekcií z týždenníkov a okrem zvukových záznamov policajného sledovania a vyšetrovania sa tak na projekčnom plátne objavujú aj nákrasy

z režijných kníh a číta sa osobná korešpondencia.

Len zriedkakedy sa stáva, že autor textu je dobrým režisérom, tobôž hercom. Daubnerovej sa to však v inscenácii *M.H.L.* darí vynikajúco. Ťažko dokonca hovoriť o tom, v ktorej polohe je Daubnerová najsilnejším hýbateľnom inscenácie. Či ako autorka scenára, režisérka,

alebo ako herečka. Už len samotná obsahová stránka inscenácie je prínosná a inšpirujúca. S potešením však treba konštatovať, že ani formálna stránka v ničom nezaostáva. Všetky zložky inscenácie, réžiou počínajúc a pohybom končiac, sú v maximálne vyrovnanej rovine. Samozrejme, autorka Daubnerová musela mať už pri zbieraní materiálov víziu, ako jednotlivé fragmenty pospájať tak, aby vyhovovali Daub-

M.H.L. S. Daubnerová

foto: S. Trnka

nerovej – režisérke i Daubnerovej – herečke. Ako tvorkyňa spolu so spolupracovníkmi veľmi dobre využila prepojenie medzi dokumentárnym divadlom a divadlom s katarzným účinkom, medzi divadlom odstupu a divadlom priamo útočiacim na emócie, medzi divadlom osobným a divadlom so všeobecnou výpovednou hodnotou. Vo výsledku sa divákovi ukazuje inscenácia plnokrvná, emocionálna, didaktická, klasická a moderná zároveň.

Režisérka Daubnerová venuje veľkú pozornosť logickému a funkčnému členeniu hracích priestorov. Politické dianie a veci s ním súvisiace sa odohrávajú všade a nikde, teda v priesto-

re multimedialnej projekcie. Tu si pomáha zvukovým záznamom zo spisov sledovania, projekciou filmových týždenníkov, oslavnými dobovými recenziami, recenziami postupne prifarbovanými rétorikou vyhovujúcou dobe. Na tenučkom projekčnom plátne, ktoré divák pri bežnom osvetlení sotva vníma, sa premietajú projekcie dokumentujúce dobu, v ktorej Husáková-Lokvencová žila, a jej umeleckú tvorbu. Daubnerová nezriedka koncipuje mizanscény tak, aby jej herecká akcia a projekcia spolu do seba zapadali. Príkladom je situácia, keď Husáková-Lokvencová rozpráva o inscenovaní Gorkého *Nepriateľov*. Kým Daubnerová ako Lokvencová rozpráva o jednotlivých

postavách Gorkého hry, na projekčnom plátne sa zobrazujú záznamy nákresov z režijnej knihy. Umeleckej tvorbe je venovaný ešte jeden priestor. Herečka sa pri rekapitulovaní hereckej a režisérkej kariéry postavy stavia pred kameru umiestnenú v ľavej časti hracieho priestoru a jej tvár sa premieta na plochu zatvorených dverí v zadnej časti javiska. Práve tieto dvere sa stávajú miestom projekcie stúpajúceho alebo klesajúceho výťahu, ktorý Husákovú-Lokvencovú symbolicky vynáša a zase znáša v priazni či nepriazni divadelných kritikov. Na tomto mieste treba spomenúť dômyselnú a precíznu prácu Lukáša Kodoňa, ktorý inscenáciu na excelentnej úrovni doplnil množstvom video-projekcií. Bez jeho prínosu by bola inscenácia nepochybne chudobnejšia.

Už spomínané dvere sa v závere inscenácie stali aj dejiskom obrazu, v ktorom sa Husáková-Lokvencová na sklonku života celkom vyčerpaná symbolicky vzdáva života. Po ich otvorení sa divákovi ukáže stiesnený – klaustrofóbný priestor – slepá ulička, štyri steny, spomedzi ktorých sa nedá utiecť. Tu sa Daubnerová ako Husáková-Lokvencová skladá, stúpa a klesá zakvačená medzi dve steny v bizarných, až krkolomných polohách. Dominantný priestor „javiska“ Štúdia 12 sa stal miestom, kde sa odohráva zvyšok života Lokvencovej. Tu, za malým stolom, opäť s použitím kamery a projekcie na zadné dvere, sa odohrávajú rodinné drámy, tu sa prestiera stôl k rodinnej večeri, tu sa píšú listy vedúcim KSČ, v ktorých sa Husáková-Lokvencová dožaduje pomoci svojmu uväznenému manželovi, tu sa lepí rozbitý tanier – symbol rozbitého manželstva. Na voľnej a prázdnej ploche sa deje všetko ostatné. Slečna Lokvencová, študentka gymnázia, hrajúc tenis bojuje za rodovú rovnosť, pani Husáková

„Len zriedkakedy sa stáva, že autor textu je dobrým režisérom, tobôž hercom. Daubnerovej sa to však v inscenácii *M.H.L.* darí vynikajúco.“

pracuje v banke, súdružka Husáková-Lokvencová režíruje, nepriateľka Husáková klesá v očiach ľudí, milovaná doktorka Lokvencová sa zdôveruje priateľke so svojou láskou k Ctiborovi Filčíkovi a Magda Husáková-Lokvencová tu aj zomiera.

Rovnako, ako tvorbu scenára a réžiu, aj hereckú zložku Sláva Daubnerová ovláda. Po vzhliadnutí inscenácie si istotne málokto divák vie v úlohe Magdy Husákovovej-Lokvencovej predstaviť niekoho iného ako Slávu Daubnerovú. Obe ženy vykazujú fyziologickú podobnosť. O Magde Husákovovej-Lokvencovej sa hovorilo ako o vysokej, štíhlej, klasicky krásnej, charismatickej a zaujímavej. Sláva Daubnerová sa mohla bez väčších problémov spoľahnúť na typovú príbuznosť. Nejde tu však len o vonkajšiu podobu s postavou. Daubnerová hrá Lokvencovú presvedčivo aj vnútorne. Presvedčivosť sa, paradoxne, nachádza v akomsi odstupe a chlade, ktorý z herečky ide. Daubnerová jasne a vecne tlmočí myšlienky a pocity Husákovovej-Lokvencovej, nezaoberajúc sa pritom poltónmi a veľmi jemnými záchvevmi emócií. Takmer chladne vyslovuje to, čo kedysi vyslovovala Lokvencová. Daubnerová sa však neobmedzuje len na lingvistickú rovinu výpovede, Husákovú-Lokvencovú hrá celým

M.H.L. S. Daubnerová

foto: S. Trnka

telom: Mladé dievča plné energie a chuti do života hrá tenis, vydatá žena zúfalo uteká pred štvavými obvineniami novin a žena v strednom veku, vyčerpaná všetkými dramatickými udalosťami, sa s bolesťami potáca v priestore. Mimoriadne treba oceniť neuveriteľný cit pre používanie kostýmu. Daubnerová ho v priebehu inscenácie často mení. Vždy ide o zmenu logickú, nanajvýš estetickú a funkčnú. Aj v tomto inscenačnom prvku je viditeľná snaha tvorcov o čo najpresnejšie a najestetickéjšie vyjadrenie života Magdy Husákovovej-Lokvencovej. *M.H.L.* je inscenácia, ktorá sa nedá vnímať ako jednoznačne dokumentárna. Áno, jej inšpiráciou sa stala výnimočná žena slovenských

divadelných dejín a jej jadrom boli reálne dokumenty mapujúce jej život, no tvorcovia im dokázali pridať nový rozmer. Vytvorili pútavú a mimoriadne estetickú inscenáciu.

SOŇA SMOLKOVÁ
divadelná kritička

M.H.L.
Scénický koncept, réžia S. Daubnerová,
dramaturgia a hudba P. Graus, pohybová
spolupráca E. Piš, videoart L. Kodoň, hrá
S. Daubnerová
Premiéra 22. december 2009, Štúdio 12,
Bratislava